

Sammanfattning och citat ur Klimatpolitiska rådets artikel på DN Debatt 13 maj:

Klimatpolitiska rådet skriver i DN om skillnaden mellan den akuta coronakrisen, som vi alla kommer att minnas, och klimatkrisen:

”Den samtidigt pågående klimatkrisen är annorlunda, även om den riskerar att vålla ännu mycket svårare skador på vårt samhälle och välfärd. Vi kommer inte att minnas exakt när den började eller drabbade oss. Våra barn och barnbarn kommer ändå att fråga oss: Vad gjorde ni för att hejda klimatkrisen?”

En akut kris mobiliserar handling – frågan är: vilken handling? Hittills har fokus med rätta legat på att möta de akuta effekterna, främst att rädda liv, skydda hälsa och trygga människors försörjning. Allt eftersom perspektivet förskjuts till återhämtning blir frågan allt mer: Hur kan de enorma resurser som nu omsätts underlätta en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling och en fossilfri framtid?”

Det finns likheter med finanskrisen, menar rådet. Också då fanns ambitioner om att återstarta Europas ekonomier i mer hållbarriktning, men det visade sig svårt att mobilisera gemensam handling inför de smygande klimatförändringarna. Finanskrisen blev därför bara ett hack i utsläppskurvan.

”En ny rapport från internationella energioorganet IEA visar att dagens kris är mer dramatisk och att energianvändningen i år beräknas falla sju gånger mer än något år under finanskrisen. Framför allt minskar fossilbaserad energi kraftigt medan förnybar energi fortsätter att öka. Detta visar på kraften i den energiomställning som vi är mitt inne i och att förutsättningarna nu är bättre för en stark ekonomi utan ökande utsläpp.”

Många har framhållit att det idag finns en större ambition och beredskap från alla samhällsaktörer att bidra till omställningen till ett fossilfritt samhälle.

”En skillnad som däremot inte lyfts fram är att klimatomställningen har en helt annan institutionell tyngd nu än tidigare genom det klimatpolitiska ramverk som trädde i kraft den 1 januari 2018. **Idén med ramverket, som beslutats i bred enighet i Sveriges riksdag, är att klimatomställningen inte ska vara beroende av den ekonomiska eller politiska konjunkturen, utan präglas av långsiktighet och förutsägbarhet och därmed också skapa bästa möjliga förutsättningar för ekonomisk utveckling.**

Det klimatpolitiska ramverket innehåller tre delar:

Den första utgörs av Sveriges klimatmål, framför allt det övergripande målet om noll nettoutsläpp av växthusgaser till år 2045 i linje med Parisavtalet. Detta mål upphävs inte av något virus och målet blir bara mer angeläget att uppnå om förbättrad folkhälsa kommer mer i centrum i ljuset av pandemin. Det återstår mindre än tre årtionden tills både Sverige och EU ska ha uppnått klimatneutralitet. Vi har inte råd att förlora ännu ett årtionde genom att åter tappa fart som efter finanskrisen.

Den andra delen utgörs av klimatlagen som säger att regeringens arbete ska utgå från just det långsiktiga, tidsatta utsläppsmål som riksdagen har fastställt. Regeringens arbete ska vidare

bedrivs ”på ett sätt som ger förutsättningar för klimatpolitiska och budgetpolitiska mål att samverka med varandra”. Detta krav i svensk lag får särskilt tyngd nu när väldiga budgetmedel förbrukas under mycket kort tid. Regeringen har hittills fattat beslut om ökade utgifter på över 170 miljarder kronor med anledning av covid-19, vilket motsvarar statens samlade kostnader för barnbidrag, föräldraförsäkring och studiestöd plus rättsväsendet och hela kulturbudgeten under ett helt år – eller mer än hälften av den beräknade kostnaden för svensk snabbjärnväg för hela resten av århundradet.”

Att statens satsningar till stor del kommer att ske med lånade pengar understryker vikten av att de investeras på ett sätt som bidrar till långsiktig hållbarhet, nationellt och globalt, menar rådet och nämner flyget som ett exempel. Om regeringen inte avser ställa några klimatkrav på de omfattande garantier som nu erbjuds flygbolagen ställer det i så fall krav på andra åtgärder för att inte politiken ska bidra till att konservera dagens fossilberoende transportsystem.

Rådet framhåller att viktiga utgångspunkter för en hållbar återhämtning finns i de färdplaner för fossilfri konkurrenskraft som tagits fram inom initiativet Fossilfritt Sverige. Regeringen behöver starta genomförandet, i samverkan med berörda branscher, men samtidigt tänka på att inte utestänga nya entreprenörer och branscher. Återhämtningspolitiken får inte bli en konserverande kraft. Omställning innebär inte bara förnyelse av det befintliga näringslivet utan också att nya branscher och företag i viss mån kommer att ta över och ersätta de nuvarande.

Klimatpolitiska rådet utgör den tredje delen av det klimatpolitiska ramverket, vilket avslutar artikeln:

”Vårt uppdrag är att utvärdera hur regeringens *samlade politik* är förenlig med de klimatmål som regering och riksdag har beslutat. Vägen ut ur pandemin kommer att präglade den samlade politiken under lång tid framåt. Därför fokuserar vi årets analysarbete på återhämtningspolitiken efter krisen. **Vi avser att utvärdera det som görs – eller inte görs – för att bidra till regeringens och riksdagens beslutsunderlag för hur klimatomställningen kan stödja återhämtningspolitiken och återhämtningspolitiken bidra till klimatmålen. Rådets granskningar 2019 och 2020 har redan fastställt att med befintlig politik kommer målen inte att nås. Vi kan därför redan nu konstatera att det är helt nödvändigt att återhämtningspolitiken ska vara förenligt med Sveriges klimatmål.**

Erfarenheterna av den ekonomiska krisen på 1990-talet ledde till att riksdagen – också då i bred enighet – beslutade om Sveriges nuvarande finanspolitiska ramverk. Tack vare att politiken höll fast vid och vårdade överenskommelsen stod Sverige starkare rustat att möta såväl finanskrisen som den nuvarande pandemin. Tanken med det klimatpolitiska ramverket är egentligen densamma - att skapa långsiktighet och förhindra att en orimlig börda skjuts över på framtida generationer.

Den nuvarande regeringen och dagens politikergeneration behöver med samma allvar hålla fast vid det klimatpolitiska ramverket. Då kan Sverige komma ur corona-krisen i en mer hållbar riktning, bidra till det internationella ledarskap som krävs och som land stå starkare rustat att möta den djupgående klimatkrisen.”